

1637.

1. Covringius, Hermannus: De jure

1638.

1. Claudius, Johannes Thomas: De obligationibus, quae
quasi ex contractu nascuntur.

2. Weccius, Trachinus: De juribus in re constitutis

3. Weccius, Trachinus: De contracta locationis conductio-
nis.

4. Weccius, Trachinus: De contractu depositi.

1639.

1. Claudius, Johannes Thomas: De juribus majestatis
circa religionem in genere, et in specie de episco-
patus et patronatus.

2. Covringius, Hermannus: De rebus publicis in genere

3. Weccius, Trachinus: De mutuo.

1640.

1. Oratio de non chronologica ac historicarum in jure privato (anonyma) ?
2. Claudius, Jura Thomas: De feudorum origine, constitutoribus, autoritate, synonymia, definitionibus et variis divisionibus.
- 3^{2^{ae}} Claudius, Jura Thomas: De imperatore Romano Germanico, et statibus imperii 2 Supplementa.
4. Claudius, Jura Thomas: De personis feudis tantibus et accipientibus
5. Claudius, Jura Thomas: De rebus quae in feudum dari possunt vel non.
6. Claudius, Jura Thomas: De Tutelis.
7. Covingius, Hermannus: De regno et Tyrannide
8. Covingius, Hermannus: De moribus ac mutationibus rerum publicarum.

9. Lotichius, Johannes: De sententia ejusque executione
10. Lotichius, Johannes: De foro competente, tam
Communi, quam privilegiato
11. Lotichius, Johannes: De pignoribus et hypothecis.

10

1.0

2.0

3²
2

4.

5.

6.0

7.

8.

[Faint, illegible handwriting in blue ink, likely bleed-through from the reverse side of the page.]

9463

4

1639, 2

A

22

DISPUTATIO POLITICA

DE

REBUS PUBLICIS

IN GENERE,

QUAM

CUM BONO DEO

SUB PRAESIDIO

Viri Clarissimi & Amplissimi

HERMANNI CONRINGII

Philosophiae ac Medicinae Doctoris, & in in-

clyta Academia Iuliae Professoris publici, Illustris-

simi Ostfrisiae Comitatus Consiliarii intimi & Ar-

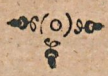
chiatris &c. Dn. praepetoris & patroni sui
nunquam non venerandi

Ad d. Maij

Publico examini subicit

ERASMVS *Nissen*

Holsatus.

HELMESTADI,

Typis HENNINGI MULLERI.

CICIDCLI.

DEP. ILLIO POLITICA

REB. V. P. R. I. C. I. S.

C. V. M. S. P. R. O. D. E. O.

S. P. R. O. D. I. O.

H. B. M. A. N. I. C. O. R. I. N. G. H.

This is a very faint and illegible line of text.

This is a very faint and illegible line of text.

This is a very faint and illegible line of text.

This is a very faint and illegible line of text.

This is a very faint and illegible line of text.

This is a very faint and illegible line of text.

B. R. A. S. I. A. S. I. C. I. S.

1711

This is a very faint and illegible line of text.

This is a very faint and illegible line of text.

ΣΥΝΘΕΩ.

De

REBUS PUBLICIS IN
GENERE

THESIS. I.

Servius ille Sulpitius, qui primum in causis orandis locum post M. Tullium Romæ obtinebat, cum aliquando super Amici causâ Q. Mucium Scævola Juris suo tempore peritissimum consulisset, neque, quod iller respondebat, ita statim intelligere potuisset, graviter legitur ab ipso objurgatus fuisse, quodque Mucius dixerit; *Turpe esse & Patricio & Nobili jus Civitatis, in quâ versetur, ignorare l. 2. §. 43. ff. de O. I.* Quod sane effatum si verum est de jure privato, de quo tamen hic & Sulpitius tantum quæsit, & Mucius respondit, quin de jure publico rectius quis asseruerit, nullum est dubium.

II. Etenim cum satis constet, Patricios & Nobiles per quam multos & fuisse semper, & etiamnum esse, qui ita res suas composuerint, ut nec ipsi aliis ex jure civili obligati sint, nec illis alij, quomodo etiam hanc inter præcipuas Attici laudes Viri alioquin Nobilissimi refert Cornelius Nepos, *quod neminem unquam accusaverit, nec de re sua in judicium ierit*: Cur, si non alij, saltem hi tuto illud ignorare queant, vix idonea causa afferri potest. Neque enim existimandum est, juris privati peritiâ nobilitatem

A 2

tatem

tatem ortam, aut postmodum tantum in eâ sitam fuisse, cum & Nobilissimi semper homines extiterint sine hujus juris peritia & juris peritissimi sine Nobilitate.

III. Bene autem illud ex historiis quis evicerit, à quibus cœperit Nobilitas, merita in Patriam, Populos, aut Principes fuisse, quæ sane, vix est, ut primi Nobiles in illos contulerint, quorum jus & statum adeoque Rempublicam ignorarint. Quod cum ita esset, quo quis nobilior, eo magis semper Reipublicæ se dedit, ut aut majorum suorum dignitatem augeter, aut si illud non posset, acceptam ab illis saltem tueretur. Omnino enim, quod de imperiis in Catilinâ Sallustius, in nobilitate etiam obtinere sciebant: *isdem eam artibus facillime retineri, quibus sit parva.*

IV. Ut ut autem publicarum rerum cura istum ordinem maxime ante alios deceat, nunquam tamen tam iniquus ille fuit, ut ad se solum Rempublicam pertinere arbitratus fuerit, sed palmam illam in medio ubi hæcenus erat posita, omnibus reliquit. Et vero cum homo quasi naturâ sit animal civile, ut Aristoteles tum *1. Polit. 2.* contendit, & verum est, si mores qui nunc passim obtinent videas, atque illos receptos mores naturæ loco habeas, adeoque ita nemo non alicujus civitatis pars sit, certe non possit non esse: si quid ratio Scævola valet, & propterea, quod in civitate versatur, jus illius ignorare non debet, illud jam in aperto est, omnibus civibus Rempublicam suam debere esse cognitam. Quod tamen defendere arduum fortassis fuerit, nisi certo modo hoc aliquis intelligat, suas videlicet partes & officium, quæ cujusq; in Reipublica sint, nemini debere ignotas esse.

V. Sed quid singuli cives Reipublicæ suæ scire vel nescire debeant, alias erit videndum: id impræsentiarum
fatis

fatis est obtinuisse, nulli non civium, si non suam admini-
 strare, (id enim in certis Rebuspublicis certarum est per-
 sonarum) certe omnes Respublicas, si velit & possit, co-
 gnoscere licere. Cum enim natura in conferendis inge-
 niis certo ordini nunquam se adstringat, eaque summa
 sæpe in occulto lateant, inhumanum profus foret, natu-
 ris hominum invidere, & bonis ingeniis limites velle po-
 nere, quod, nisi de tyrannis inauditum hætenus fuit.

VI. Quod si scientia illa communis est cujuscunq;
 ordinis hominibus, eos certe, qui huic studio semel vitam
 suam manciparunt, scire, quæ sint Rerumpublicarum, li-
 cere non solum, sed & debere concludimus, ne quis illud
 Epicteti ex Gellio *lib. 17. cap. 19. μέχρι τῆς λέξεως, ἀνευ τῆς πράτ-
 τειν* eis infusurret.

VII. Qua spe faciliorem mihi veniam promitto, si
 quæ de Rebuspublicis universim audita lætave mihi sint,
 in medium proponam, strictim tamen, & ut ingenium &
 institutum meum est, breviter; cætera & singulas Respu-
 blicas iis relicturus, qui par istis ausis ingenium, judicium,
 experientiam asferre potuerint.

IX. Neque vero rem ab ipso ovo, ut ajunt, ordini
 necessum putamus, quo ordine hæc de Rebuspublicis sci-
 entia, quod alias fieri solet tradi debeat; & quando, ut
 Practicæ omnes resolutivo, quæ sint primæ & simplices
 societates, & quot numero quomodo ex iis familia,
 & ex familiis civitas coalescat, in quam tanquam ma-
 teriam proximam Respublica introducatur. Hæc enim
 aut ex aliis jam nota aut certe notenda supponimus. Id
 initio monuisse suffecerit, cum civitas alias dicatur cum
 respectu ad illum ordinem, quo aliqui imperant aliqui pa-
 rent, ut eum simul includat; alias sine illo respectu. In

posteriori significatu, si quando imposterum illa voce utendum nobis fuerit, eam nobis semper intelligi.

IX. Ipsa etiam vox Reipublicæ & πολιτείας est ex numero τῶν πᾶσι λέγομένων, quæ Aristoteli dicuntur, quare & hoc expediendum, quid ea nobis valeat. Etenim & quamvis Reipublicæ formam, sive unam, sive optimi, sive omnes eam constituent; & unam aliquam singularem ejus speciem notat. De hac cum ad eam ordo nos deduxerit, aliquid veniet dicendum: extra illum locum, quando Rempublicam dicimus, priori modo volumus acceptam.

X. Equidem aliæ etiam ab aliis hujus vocis significationes, ut & in disputatione, quam ante hac Clariss. Praefes habuit ejusdem cum hac nostra argumenti, afferuntur. Notat scilicet etiam mixtionem ex Oligarchia & Democratia; & denique etiam civitatem suis administrandi legibus instructam. Verum cum hujus acceptionis nullus in specie; illius non nisi semel, cum de Republica strictè dicta seu Politica dicitur, quippe cum qua est eadem, nobis obventurus sit usus, obiter etiam hoc præmonere, satis esse ducimus.

XI. Proximum erit de re ipsa, & quid igitur Respublica in lata illa significatione sit, dispicere, quod aliunde nemo melius cognoverit, quam ex ipsa definitione, quam triplicem nobis dat Aristoteles, pro variatione instituti sui: ceu solet sæpe usu venire, ut vocabulum aliquod exigente necessitate debeat alio sensu usurpari quam eo quem alias promiscue obtinet. Vnam 3. Polit. 1. Alteram 3. Polit. 4. Vltimam 4. Polit. 1. quæ tamen tantum ab invicem abeunt, ut idem dicere, si attendas, non facile intelligas. Laudatissima & nobis convenientissima præ reliquis media est, quam 3. Polit. 4. (seu ut alij habent 3. Polit. 6.) existare diximus. Verba hæc sunt, *Respublica est Civitatis ordo,*

ordo, tum in aliis magistratibus, tum in eo maxime, qui omnium est Princeps. Cui definitioni cum eorum nihil, quæ ad essentiam bonæ definitionis faciant, desit, merito acquiescimus.

XII. Ex qua quidem principio constare potest, non eam tantum esse Rempublicam, in qua ita ille ordo est institutus, ut res, id est, utilitas publica semper ex æquo spectetur, quod alias ex definiti origine contenderet aliquis. Sed cuius etiam alij hanc definitionem competere, in qua quocunque modo res, id est, negocium publicum administraretur, sive id unice populi commodo sive etiam cum aliquo ejus incommodo fiat. Neq; enim utilitas æqualis omnium norma & regula est quarumlibet Rerum publicarum, sed rectarum tantum, quæ Aristoteli dicuntur, adeoque tyrannidem & cœteras aberrationes non minus hoc nomine venire, quam illas, quippe in quibus τὸ κοινόν & talis ordo, & denique omnia definitionis reperiuntur; sola absit utilitas æqualis, quæ tamen Reipublicæ nisi rectæ definitionem non ingreditur.

XIII. Atque hinc est, cur Aristoteles, cum primum Rempublicam definivisset, capite statim sequenti quinto divisionem instituat inter rectas, quas diximus & aberrationes, omnemque illarum differentiam ex bono publico metiatur, ut quæ illud præstiturum sibi ex æquo habeant, rectæ sint, quæ vero potissimum unius, vel divitum, vel pauperum, vitiosa. Quamvis enim fortassis non defuerint, qui Aristotelem in constantiâ accularint, quod cum initio quinti hujus capitis videatur omnium omnino Rerum publicarum, sive rectæ sint, sive vitiosæ, dignoscendarum certam ac infallibilem notam atque regulam facere numerum eorum, penes quos sit majestas; sub finem tamen ejus, quasi sui oblitus, Oligarchiam & Democrati-
crati-
am

cratiam ex divitiis & paupertate æstimet. Sed id anticipare nolumus, & si suo nos loco conciliaturos promittamus, abunde nos hic fecisse censemus.

XIV. Sed nec vicissim existimandum est Aristoteli, quod in omni Republica, adeoque etiam recta maxime inspicere velit illos, penes quos sit τὸ κύριον, cæteros cives nullo loco esse. Quamvis enim ad Rempublicam in genere constituendam aliam illorum rationem non habeat, quam ut abesse non debeant, id quod vel ex ipsa definitione maxime liquet, quando Rempublicam dicit *ordinem civitatis &c.* Civitatis autem nomine præfati jam sumus, omnes omnino cives, sive præsent, sive subsint contineri, si ne tamen respectu imperii aut subjectionis. Talis autem Respublica, ubi omnes imperent seorsim seu singuli, nulli pareant, dari nullo modo potest.

XV. In Republica tamen recta tantum abest, ut nullo loco ipsi sint subditi, ut illorum utilitas utramque ipsi paginam faciat, nec recta ipsi sit, nisi illam non minus atque imperantium intendat. Nec in ulla Republica sive recta sit sive vitiosa, ad aliud quid τὸ κύριον jubet attendi, quam ad dignoscendam reipublicæ formam, quam, qui illud habent, constituunt. Quod certe honoris, si cætera bene imperent, nec illis qui rectis etiam Rebuspublicis præsent, invideri, nec utilitati publicæ derogare potest.

XVI. Dictum jam semel atque iterum fuit Rerumpublicarum tam rectarum quam vitiosarum diversitatem spectari quodammodo secundum diversum eorum numerum, penes quos sit majestas, (ita autem nunquam id quod Aristoteli dicitur τὸ κύριον, sive summam potestatem malis vocare) ex eoque illas dignosci, cum igitur *cunctas nationes* (verba sunt Taciti *Annal. 4.*) *populus aut principes*

12
mores aut singuli regant, ut non solum Aristoteles 3. *Polis.*
d. cap. 5. & 4. *Polis.* 2. docet, sed & à Platone cœterisque
Philosophis Cicero se didisse scribit *lib. 2. de Divinas.* &
usu ipso licet discere, id quidem in aperto est, utrarum-
que illarum tres esse species. Neque vero id nobis ad-
versabitur, quod 1. *Rhetor.* 2. quatuor species Aristoteles
enumeret, videlicet Monarchiam, Aristocratiam, Oligar-
chiam & Democratiam, ut enim ipse citato loco innuit,
vulgarem loquendi modum secutus, sub Monarchia Ty-
rannidem etiam & dominatum; sub Democratia vero Po-
litiam seu rempublicam stri&e dictam comprehendit, a-
deoq; omnes rerumpublicarum species tam rectas quam
pro lapsas ibi ex vulgi sententia & populariter recenset.

XVII. Proximum est de rectis videamus, si uno tan-
tum verbo præmiserimus, quem dedimus, numerum spe-
cierum & rectis & vitiosis rebuspublicis de simplicibus
tantum nos intelligere. Præter has enim mixtas quoque
esse Aristoteles docet 4. *Polis.* 9. Imo tam rectas quam
vitiosas aliquando misceri, id vero infra, quando de sim-
plicibus visum fuerit, patebit. Prima igitur rectarum
est, quando *summa potestas penes unum est, qui salutem tamen
publicam omnium unice intendat.* Hanc communiter Re-
gnum vocant. Equidem illius Reipublicæ quando unus
præest (Monarchiam Græci vocant) Aristoteles 3. *Polis.* 10.
quinque sive species sive modos recenset, sed cum cœteris
alterutra aut absoluta potestas, aut communis & æqua-
lis omnium utilitas desit, hoc demum, in quo utraque sit
conspicua, vere & proprie regnum esse docet, cœtera non
nisi secundum quid.

XIIX. Prima Classis est Regum Spartiatarum, sed
cum eorum duo fere simul semper fuerint, licet inæquali
authoritate nec potestas tamen illi mitata, quantum hoc

B

regi-

regimen si non contra certe præter naturam illius regni sit, quod Aristoteles definit, cuius iudicare est integrum. Alter ordo est Regum apud Barbaros sive Dominorum, sed cum hi suum potissimum, non nisi secundo autem commune curent bonum, proprius fortassis à Tyrannide, quam Regno abesse dixeris, nisi quod hi tantum volentibus, Tyranni imperent invitis.

XIX. Tertiæ Classis sunt Æsymnetæ, quos Aristoteles vocat, & Mytilenenses & cæteri etiam Græci, alio tantum nomine, si quando periculum Reipublicæ imminabat, ipsi cum summo imperio constituebant. His simile quippiam in Romana republica dictatores habebant, atque hi minimum omnium ab Aristotelis Regibus absunt. Potestas tamen temporaria communiter tantum erat, & nihilo tamen minus non raro illi temporaria hac potentia in suum commodum abutebantur. Vid. *Dion. Halicarn. lib. 5. Hist. cap. 11.* Ultimi denique erant Heroes, sed quibus cum res ita erat comparata, ut illorum quorundam merita magis suspicerent istius avi homines, quam ut illis parerent. Quam enim virtutis famam hæcenus consecuti erant, eadem adversum se usus illos sæpè numero credebant. Ut nec illorum potestas fuerit absoluta, quippe qui imperium tantum belli, curationem sacrorum, & controversiarum disertationem, præter tria autem illa, dicente Philosopho, majestatis habuerit nihil.

XX. Omnibus igitur illis merito suum illud, quod diximus Regnum præfert Aristoteles, in quo & absoluta potestas, & publica ex æquo utilitas concurrant, cuique primum in ordine locum tribuit, tanquam simplicissimæ Reipublicæ, uti etiam Platoni audit *lib. 3. de Legib.* Ut sit quasi norma ac regula reliquarum Monarchiarum, à qua illæ quo longius abeant, magis errent. Inde etiam est, cur

12
cur Aristoteles præterea Regem suum omnibus virtutibus
& quidem usque adeo, ut omnem populum collectivè
sumptum virtute adæquet imò superet, instructum esse
velit *8. Eth. 10. & 7. Polit. 14.* ne scilicet absoluta potestate
abutantur, ut pro communi suo invigilent commodo.
Cum etiam teste *Dion. Hylicarn. in præf. Orig. Rom. à natura
inditum sit, ut melior imperet deterioribus,* quod aliquoties
etiam Aristoteles dicit, *1. Polit. 3. 3. Polit. ult. 7. Polit. 3.* Ad-
eo ut talem Regem in omni retro historia vix invenias,
nec multum à Platonis idea abeat, quod nec ipse Aristote-
les admodum diffitetur, quando *3. Polit. 9. & 7. Polit. 17.* sem-
per sub conditione loquitur, *si quis existat talis, qui virtu-
tibus excellat.*

XXI. Quod si certe talis debet esse Rex, in proclivi
jam est judicare de illa controversia, utrum præstet nasci
Regem an eligi? Quamvis enim verum sit, *sortes creari
fortibus & bonis Horat. lib. 4. Od. 4.* tamen ut sit in rebus
humanis, in quibus nulla regula, ut loquimur; adeo firma
est, quæ non patiatur exceptionem; ita hic quoque de-
prehendas, aliquando non omnino errasse, qui Heroùm
filios noxas dixit. Id profecto quam notissimum, non
omnes Regum aut Principum filios semper meminisse, *ita
se natos esse, ut bona malaque sua ad Rempublicam pertineat,*
quod Tiberius Germanici liberos monebat apud Tacitum
4. Annal. Nec solum Antoninum Philosophum felicem
dici Imperatorem potuisse, nisi filium Commodum reli-
quisset, Reipublicæ postea nimis incommodum. Sed sem-
per fere reperias, *qui ex paterna fortuna nihil præter licenti-
am usurpent,* quod in Domitiano notat Tacitus *de vita A-
gricol.* Cum tales igitur non raro illi sint, electio autem
optimum quemque inveniat, quin hæc ad talem quidem
Aristotelicam regni formam obtinendam successioni mul-

tum sit præferenda, dubitari vix potest. Quid? Quod si quando majorum suorum vestigia præferant, eligi non minus possint quam succedere; in hæreditario autem Regno ne indigni quidem illis quàm maxime, repelli se patientur.

XXII. Solebat, quando de Regibus, utrum sint inviolabiles, quæri, & an omnia ab ipsis accipere debeant subditi? De quo sane dubium non est, si, qualem Aristoteles Regem definit, talis ille sit. Minime item dubium aliquod superest, si quis jure possideat plena herilis imperij jura: sed cum Regna plæraque sint omnino in pleno patrimonio regentium, imo nonnulla magis aristocratia naturam referant quam monarchia, & res ea diu jam inter magnos viros non minori contemtionem sit agitata, equidem non ausim illorum sententiis intercedere, quam maxime, cum non tantum stylo & calamo, sed ferro etiam & armis haud ita pridem disceptari illud cœperit. Quanquam alias etiam hic definire quid recti haud adeo sit difficile, modo cujusque regni leges sint omni ex parte cognitæ. Si vulgi sententias vero velimus spectare, videas usu venire id quod Iustinus dixit: *init. lib. 5. Hist. Quo se fortuna, eo etiam favor. & judicia inclinant hominum.* atque ita, prout sese dat eventus, ita quod rebellio in infelicioribus id in felicibus laudabile libertatis studium audit. Ita sæpe *prosperum & felix seclus virtus vocatur*, prout loquitur Senec. *in Herc. fur.*

XXIII. Promissimus antea de rectis Rebuspublicis prius nos visurum, alias eadem opera cœteras Monarchia species dominatum videlicet & Tyrannidem subderemus. Nunc Aristocratia & Politia paucis præmittendæ erunt. Atque illam quod attinet, ante omnia observandum est, nunc illa voce simpliciter notari rempublicam

12
blicam optimam, nunc illam duntaxat in qua penes opti-
mates est regimen. At de illa quidem aristocratia fate-
mur, eo difficiliorem ejus tractationem esse, quo majori
cum dolore omnium Politicorum Aristotelis de illa com-
mentarij desiderantur. Certe summum Philosophum &
qui humana pene omnia exsecutus sit, hanc ita indictam
præterijisse, ut non nisi uno atque altero loco mentio-
nem ejus faciat, atque hoc sparsim, *lib. videlicet 3. Polit.
c. 5. lib. 4. c. 7. & 8. lib. 5. c. 7. lib. 6. c. 6.* cum cœtera tamen
Rerumpublicarum satis exacte pertractet, non est verissi-
mile, omninoque hic tempori potius aliqua injuria,
quam Aristoteli negligentia venit imputanda, ut erudite
Arnisaus ex Victorio observavit, *num. ult. Sect. 1. de Oli-
garch. in Gen. cap. 8. lib. 11. Relict. Polit.*

XXIV. Cæterum altera illa ratione acceptam, de-
finimus Aristocratiam cum Aristotele *ex 3. Polit. 5.* Quod
sit *summum imperium paucorum plurium tamen uno ad salutem
civitatis publicam atq. ex equo communem directum.* Neque
adversari huic existimamus; quod in *capite 7. lib. 4. Polit.*
non attento numero eam dicit esse Aristocratiam, quæ vi-
ris absolute bonis constet. Etenim ex ijs quæ jam fue-
runt, constat, eos maxime ab Aristotele in explicanda Re-
publice considerari, penes quos sit summa potestas. At-
que hos in Aristocratia viros absolute bonos debere esse
dicit. Plures autem eum ad hanc Reipublica speciem ta-
les viros requirere, inde manifestum est, quod non unum
tantum sed plures nominet.

XXV. De certo autem numero huic rei determi-
nando, non admodum sumus solliciti cum Bodino *lib. 2.
cap. 6. de Rep.* Possimus ipsi vanum illum metum relin-
quere, quid tunc futurum sit, si plures in aliqua civitate
inveniantur viri optimi, quam alij, id est, ad Rempubli-

cam suam administrandam aptiores, quam ad parendum. Eat & quærat Bodinus illam civitatem, ubi invenerit, factis mature hac de re deliberabitur. Nos interea tot seculorum experientia edocti, de rebus humanis non tam bene evenire solere, ut plus bonorum minus malorum in ijs inveniatur, statuemus, cuicumque etiam Aristocratia (plures enim hujus quoque gradus esse, statim dicemus) aliquando rebus suis idoneos deesse, nedum ut sint nimij. Id tamen interea non negamus, si plusculi sint, quamvis multum infra dimidium, tutiorem omnino illum statum esse, quam si admodum pauci, quibus Respublica committatur. Hi enim, fere facile est, ut virtute relicta conjurent, & Rempublicam intervertant. At quod tamen audendum multi illi in vicem sese impediunt.

XXVI. Cæterum quod antea Regno id multo etiam magis Aristocratia evenire videas. Si enim unum omnibus virtutibus instructum, qualem Regem requirit Aristoteles, non facile reperias; neque tamen illi, qui paululum ab hoc deficiunt, Reges propterea esse desinunt, quamdiu tantum publicæ utilitati consulunt: ut necessum etiam duxerit Aristoteles, plures eorum gradus afferre, in *d. cap. 10. lib. 3. Polit.* Ad Aristocratiam autem viri uno plures absolute boni requirantur, quorum tamen extora illaque sapientissima Græcia vix tot invenit Apollo Pythius, quod sunt Thebarum porta, vel divitis ostia Nili, vix est, ut ex singulis civitatibus multos nobis promittamus. Hinc fieri sane aliter non potest, quin optimatum nomine alij etiam veniant, qui etiam si non optimi (in rigore ita dicti) saltim sint convenientissimi naturæ, & moribus illius civitatis, cui præsent, ut docet Aristoteles *4. Polit. 10.* seu ex opinione & judicio vulgi, optimi, ut *3. Polit. 3.* Quemadmodum etiam alias pro optima Republica nonnunquam habent

habenda est, quæ non simpliciter sed in tantum, in quantum fieri potest, optima est, ut dicit idem *4. Polit. 6.*

XXVII. Atque ita accidit, ut diversi etiam gradus Aristocratia existierint, qui alieni quippiam admistum fortassis habeant, quamdiu tamen publica totius populi magis, quam privata illorum qui præsumt spectatur utilitas, Respublica illa adhuc fuerit Aristocratia, quamvis alias imperantes non undiquaque sint optimi, sed tales, quales diximus. Aristoteles *4. Polit. 7.* præter illam, quam hæcenus vidimus veram atque optimam Aristocratiam, trium aliarum etiam facit mentionem, prima est, quando non solius virtutis, sed præterea divitiarum etiam aliqua habetur ratio. Tale quid in Senatu Romano observare est, cum libera adhuc Roma erat, quando certus census isti ordini præscriptus fuit, neque quisquam infra illum admissus. Quanquam enim alias mixta fuerit tunc temporis Romana Respublica, ut deinde dicemus, nec penes Senatum summa potestas, id tamen nemo facile negaverit, in qualibet republica Senatum ex optimis & prudentissimis constare debere, quos sane, qui ditissimos semper esse existimat, illi nimium quantum errat.

XXIIX. Hoc tamen Romæ ita obrinuisse non solum Augusti Caesaris temporibus, ut *Suetonius in ejus vita* discrete testatur; sed & multis retro annis, G. Fab. Maximo videlicet IV & M. Marcello III. Coss. qui *SCto cæxerunt, ut cum tempore belli Punici II navia deficerent, secundum censum darentur, & qui decies aris in bonis haberent, septem; Senatores vero octo darent*, ut est apud *Livium lib. XXIV.* Ex quo sane liquet, ultra decies aris jam tum censum Senatorum fuisse, alias enim illo *SCto* manifestam injuriam Senatoribus sibi fecisset, quod verisimile non est. Quod quidem quando institutum sit, à Romulo, an postea, inter doctos adhuc

adhuc ambigitur. Id autem constat, non solum tunc temporis censum Senatorium fuisse tantum, sed postmodum etiam cum imperio una fuisse auctum. Ita Augustus illum ampliavit, & pro octingentorum millium summa duodecies H. S. taxavit, supplevitque non habentibus,
Sueton. in ejus vita.

XXIX. Secundus gradus est, quando prima virtutis, secunda libertatis habetur ratio, id est, quando optimatibus dignissimi è populo adjunguntur, popularis enim regiminis finis potissimum est libertas, 3. *Polit. 3. 3. Polit. 1. 6. Polit. 2.* quod in veteri Lacedæmoniorum republica ipse observavit Aristoteles 2. *Polit. 7.* Simile quippiam quodammodo occurrit in reipublicæ Romanæ administratione. Ille enim aliquando penes solos Patricios erat, donec seditio oriretur, quæ sopiri non potuit, nisi magistratibus & honoribus cum plebe communicatis, quos soli hæcenus Patricij usurparant, ut legere est apud *Levium lib. 6. & Florum lib. 1. cap. ult.*

XXX. Tertius denique gradus est, quando & virtutis & divitiarum & populi habetur ratio, sic tamen, ut magis spectetur virtus. Nam si divitiæ præferantur, non jam amplius status Aristocraticus sed Oligarchicus fuerit; si populus, Politia seu Respublica strictè dicta; si par omnium habeatur ratio exactè mixta. Quamdiu enim jura majestatis æqualiter non sunt divisa, & altera pars plus, altera minus habet, quadamtenus illa Reipublicæ forma obtinet dicenda est, cujus partes sunt potiores. Tale autem imperium, in quo & virtus & divitiæ & populus concurrunt, Carthagine fuisse statim subjicit Aristoteles. Et hæc quidem de Aristocratia, quas ille affert, speciebus.

XXXI. Cum autem *Respublica tantum æterna, Principes vero & optimates mortales sint, Tacit. 3. Annal. ne. es. sum-*

12
sum omnino fuerit hic meminisse, si cui optimatum hu-
mani, quippiam acciderit, ut alius in ejus locum sit sub-
rogandus, quomodo id quam commodissime fieri queat?
Varios varis hic egisse constat. Fuerunt, qui optimati-
bus in republica jam constitutis singulis singulos sibi ad-
disciscere permiserunt, ut Augustus Senatui, *Sueton. in
ejus vita.* Vel etiam plures ut Pisander Atheniensibus,
Thucydides lib. 8. Qui modus quidem adeo malus non
est, sicubi simplex & vera Aristocratia reperitur. Cum
vero Augustus non in Platonis Republica sed in Romuli
fece sit versatus, Thucydides autem ipse fateatur, Pisan-
dri memporibus Athenis Oligarchiam fuisse, non sane le-
ve periculum est, quando res ita fuit instituta, ne sangui-
nis, favoris, aut alterius alicujus rei potioem habuerint
rationem illi qui eligere debuerunt, quam virtutis.

XXXII. Ne apud eundem quidem populum idem
hic semper observatum videris. Ante Augustum enim
præcipuum Censorum officium erat cura Senatus eumq;
supplendi. Extra ordinem tamen etiam Dictator id fe-
cisse legitur, si quando periculum imminebat Reipubli-
cæ. Ita bello *Punico II. M. Fabius Buteo Dictator CLXXVII.*
in Senatum legisse legitur apud Livium lib. XXIII. neuter ta-
men sine consensu populi, nam de hoc quidem aperte
testatur Livius, *recitatum Senatum & factum id ingenti cum
approbatione omnium fuisse,* Et Sulla post cruentam il-
lam victoriam adversus Marium Dominus magis quam
Dictator, cum Senatum maximam partem ex vilissimis
hominibus supplevisset, sine populi tamen consensu hoc
fecisse, videri noluit, quippe, qui de singulis suffragium
tribubus dederit, ut est apud *Appianum.* De Censore,
ut idem credamus, facit Cicero pro Sextio: *Majores, in-
quit, nostri, cum regiam potestatem non zulissent, ita magi-
stratus*

C

stratus annuos creaverunt, ut consilium Reipublica praeponerent sempiternum, deligerentur autem in id ab universo populo. Id vero nisi de suffragatione populi accipiatur, factum non fuisse, post Manutium observat Johannes Zamoserus lib. 1. de Senat. Rom.

XXXIII. Si magis adhuc retro in Republica Romana oculi flectantur, videtur ita Romulus Senatum suum legisse, ut est apud Dionys. Halicarn. lib. 2. *Antiquit. Rom.* Ut ipse unum ex C. Patriciis selegerit, quem rebus urbanis praesse voluerit, si ipse in bellum proficisceretur. Singulas deinde tribus, tres viros aetate, prudentia, & genere praecipuos iussit legere. Post hocce novem iussit de novo singulas curias tres viros e Patriciis maxime idoneos deligere. Atque ita adiectis illis novem, his nonaginta & uno illo, quem ipse decreverat, C. Senatorum numerum explevit. Quomodo Veneti eligant apud Ianotum de eorum Republica; quomodo alij apud alios existat, quorum omnium modos & instituta recensere nimis foret prolixum. Ut ab exemplis ad praecpta revertamur, existimat quispiam, non esse faciliorem viam legendi optimates, quam si tota res bene meritis de Republica, eisque juratis committatur. Sed non addit, quinam bene illi de Republica meriti esse debeant, qui sane in Aristocratia alij raro esse solent quam ipsi optimates in Republica jam constituti, adeoque ad cooptationem pene res rediret, quam tamen non esse sine periculo, ne, uti nunc sunt *à 1750*, aut hereditaria aut Oligarchica fiat Republica, jam ante est dictum.

XXXIV. Quantum nostrum est iudicium, inter omnes illos modos, quorum fecimus mentionem, videtur ille esse optimus, quo utebantur Romani, quando eorum Respublica uti credebant, erat pessima, hoc est Regia,

12
gia, si unum illum demas, quem Romulus tanquam lega-
tum suum addidit, qui sine dubio Senatorum consilia &
actiones satis acute & tantum non nimium observavit.
Nam uti reliquos cum hoc ne quidem contendi posse
credimus, ita nec illum, qui Censorum aut dictatorum
tempore obtinuit, hanc præferri debere ex istimamus. In-
cautius enim omnino in lectos jam Senatores, quando
tantum recitabantur, populus Romanus consensit, quam
prævia deliberatione eligere ipse potuisset. Equidem
cum Bodino *lib. 2. cap. 6. de Republ.* ultro largior, singulos è
populo, si iis committatur negotium, similem sibi, id est
stolidum fere lecturum; de integris tamen tribubus, cu-
riis, & quos nunc habemus, ordinibus & collegiis, ne ipse
quidem Bodinus hoc metuerit, quibus nunquam deesse
possunt, qui, si non optimum, Reipublicæ saltem suæ con-
venientissimum eligant. Quod si tum forte contigerit,
ut unus aut alter paria habeant suffragia, quin sorti res
committatur, nullum est periculum, quippe quæ, in quo
errare possit, tum non inveniat.

XXXV. Venimus ad Politiam seu Rempublicam
in specie dictam, tertiam illam rectorum & simplicium re-
rumpublicarum speciem, quæ est, *quando populus imperat
ad communem ex æquouilitatem, 3. Polit. 7. τὸ πλῆθὺς* enim
seu multitudinem, quam Philosophus loco generis ponit,
per omnes seu totum populum recte explicari putamus,
quod in alias obtinere idem tradit, *lib. de Poetica. cap. 25.
τὸ τῶν ἐνίων πλῆθος*. Nam etiam nos populum cum ICTO o-
mnino distinguimus à plebe, *s. Just. de l. N. G. & C. & l.
238. ff. de V. S.* ut ille Patricios & Senatores etiam contineat,
hæc sine illis cæteros tantum cives. Quod quidem
adeo notandum est ut, si plebs dominetur, Democracia o-
riatur Politicæ ad amissim contraria.

C 2

XXXVI.

XXXVI. Iniquos fere cenſores hæc Republica accepit, interque eos Platonem, qui *in Polit.* inter iniquas Republicas optimam, inter optimas deterrimam pronunciat Democratiam. Neque Democratiam tamen intelligit eam, quam Politia opponi diximus, quando plebs dominatur, ſed ipſam Politiam generali ejus vocis acceptione aliis quoque autoribus non inuſitata, uti mox dicemus. Cujus quidem rei hoc eſſe argumentum poteſt; quod in ſequentibus dividat illam in legitimam & prolapſum, quod certe facere non debuiffet, ſi Democratiam Ariſtotele & ſtrictè diſtam tantum intellexiſſet. Quod pace viri dixerim videtur hic omnino Plato ſecus atque Philoſophum decebat proceſſiſſe. Omnino enim ante inter res tam diverſas tamque contrarias diſtinguere debuiffet, & tum de legitima pronunciare, ſi quidem hæc ejus mens fuiſſet, quod nos quidem credimus, inter bonas eam eſſe peſſimam; de prolapſa inter malas eam eſſe optimam. Quæ tamen ſi maxime ejus ſit ſententia, nihilo tamen minus reprehenditur ab Ariſtotele *4. Polit. 2.* quod bonitatem aliquam tribuat vitioſis rebus publicis, in quas tamen ea non cadat, quippe toto genere diverſa, quasque *magis minusve vitioſas* recte quidem, non autem *bonas* nedum *optimas* dixiſſet.

XXXVII. Non videtur autem difficile hariolari, quid Platonem in hanc ſententiam conjecerit; cum enim videret, in omni civitate plebis ſemper maximam eſſe multitudinem, quæ, ſi numerum in eas, nobiles & optimates multum ſuperet, adeoque ſi ſinguli ſuffragia & jura majestatis habeant, nunquam non bona & ſalubria nobilium & prudentum conſilia ab imperito vulgo ſuperatum iri, nec illam rempublicam ſavam aut bonam eſſe poſſe, cui ita ab inconfulta plebe conſulatur. Inter malas au-

tem

tem ideo censuit optimam, quod sine dubio singuli illi quisque suam utilitatem prospiciunt habitari, adeoque meliorem, (utamur jam ejus verbis) illam esse Rempublicam, in qua plerisque bene sit, quam in qua uni aut paucis. Verum uti Platoni non controvertimus, sed ultra fatemur, singulos è plebe, si pari cum omnibus auctoritate admittantur, meliores facili negotio victuros, eorumque imperium, ut ipsi instabile admodum futurum; ita hoc nobis amplius probari cupimus, de essentia Politia, seu Reipublica strictim dicta esse, ut jura majestatis penes unumquemque è populo sint seorsim æqualiter, quod ut factum sit, multum hæcenus abest.

XXXIIX. Aristoteles certe longe aliud, neque dubium est, quin rectius, docet, 4. Polit. 8. & 9. Non esse necessarium ad constituendam Politiam, ut viri itim suffragia ferantur, alias enim, quod diximus, malum evenire, & optimos & sapientissimos viros à pejoribus & stolidioribus multum vinci; satis esse si jura majestatis penes nobiles & plebem sint indivisa. Atque hoc est, quod ille cinum vocat Oligarchia, & Democratia, in eoque naturam Reipublica in specie constituit. Ad cujus etiam similitudinem in parva aliqua civitate, si plures ordines istic quam unum non esse contingat, penes curias, decurias; & collegia majestatem, quemadmodum in electionibus suffragia, esse posse nulli dubitamus.

XXXIX. Quod si forte Anacharsis aliquis existat, qui non solum de Atheniensium, sed de omni etiam Democratia (in genere dicta) pronunciare velit, deliberare istic sapientes, stultos decernere, id quidem, si viri itim fiat, ipsi facile largiemur, & collegia; cur non hi æque ita majestatem, quam electionem, uti antea attulimus, habere possint, nihil dum dixit Anacharsis, præsertim cum

inter bonas eam recenseat Aristoteles, à cuius sententia recedere, ut nobis alias religio est, ita cur hic illud agere instituamus, nulla est causa, Quam maxime cum libertatem habeat pro scopo, quod cum Aristoteles in multis locis confiteatur, 2. Polit. 9. 3. Polit. 3. & ult. 4. Polit. 8. & alibi, tum ne ipsi quidem Politix hostes negant. Quæ cum in hoc potissimum consisteret, ut nulli subessent, id vero per hominum, uti nunc sunt, naturam non amplius liceret, ad illum tamen gradum, qui huic esse proximus, devenerunt, ut alterne parent, & imperarent, juribus majestatis nihilominus toto populo salvis. Ita Horatius & Valerius COSS. apud Liv. lib. 3. conqueruntur, Decemviros inter alia *Magistratus annuos & vicissitudinem imperandi: quod unum sit ex aquanda libertatis sustulisse.* Et Canuleius apud eundem lib. 4. *Id aqua, inquit, libertatis est, si in usum annuis magistratibus parere & imperare liceat.*

§ XL. Sed satis fortassis multa de Rebus publicis rectis, subdenda nunc vitiosa, in quibus eo nobis esse brevioribus licebit, quo prolixius de hoc dictum fuit, & ex his illarum natura facilius cognosci potest, secundum illud, *quod labe à rectis parescant,* 3. Polit. 5. Atque ut de illis potissimum incipiamus, quæ regno opponuntur, maximè ei contrariatur Tyrannis, quando unus imperat, qui suam unicè salutem intendit, 2. Polit. 7. eorum autem vix attendit qui parent, 4. Polit. 10. Omnium omnino Re-
rum publicarum pessima 8. Eth. 12. 4. Polit. 2. & Reipublicæ nomine vix digna, 4. Polit. 8. Cæterum ne cui imponat par utriusque & Regis & Tyranni potentia, aut unus aliusve etiam actus tyrannicus in Rege alias bono, certas quasdam notas memorat Philosophus. Polit. 12. Nam ut alias dicitur *quod una hirundo non faciat ver: ita nec si semel sed semper aut sæpissime eundem deprehendas, tum demum de*

de tyranno licebit pronunciare. Horum Tyrannorum
(ceteras enim vocabuli acceptiones afferre, postquam jam
definivimus necessum non putamus) duo facit genera
Polit. 10. Quod alij sint titulo, alij exercitio, seu ut alij lo-
quuntur, quod tamen idem est, alij occupatione, admi-
nistratione alij. Quam distinctionem maxime tum non
nulli probant, quando quaeritur, liceatne Tyrannum è me-
dio tollere, quod quidem affirmant de titulo tali, sive oc-
cupatione; magis vero adhuc de illo, qui utroque & titu-
lo & exercitio talis est. Non vero de eo qui Tyrannus sit
administratione, & tyrannidem à proavis acceperit, quod
tum subditi quodammodo in illud imperium consense-
runt. Quos inter etiam est *Hugo Grot. lib. 1. de 1. Bell. ac Pac.*
c. 4. n. 15. & seqq. Sed quia praestat scelera ignorari, ut ha-
bet *Glossa ad c. 19. de haeret. in sexte,* & jam de Tyranni morte
diximus, quod amplius possimus, superesse non putamus.

XLI. Medius quasi inter Tyrannidem & Regnum
Dominatus ille cujus jam ante mentionem fecimus, quan-
do unus imperat, qui primario suam intendit utilitatem,
per accidens tamen subditorum sic satis diligentem curam
habet. Quam definitionem colligunt ex signis, quæ A-
ristoteles habet *3. Polit. 10. 4. Polit. 10.* & alibi, cum ipsius
definitio non inveniatur. In hoc vitiosus quod publicam
non intendat primario, quippe quam re&arum Rerum pu-
blicarum normam fecimus. Hoc imperium tamen ma-
gis pro Barbaris quam Græcis, Asiaticis quam Europæis
esse asserit Aristoteles *3. Polit. 10.* quibus non obscure in-
nuit, aliis alios, ut hoc modo imperentur, aptiores esse,
quemadmodum etiam alias differit, servos quosdam na-
sci. *Polit. 3.* adeoque illis, qui ita dominum non inviti pa-
tiuntur, injustus ille dominandi modus non est, cum *volen-
ti, ut ajunt Ethici, non fiat injuria.* Id majoris difficultatis
est

est expedire, si barbari aliquandiu sub Dominis vixerint, eorum autem posteri cultiores reddantur, ut horum mores & ingenia a majorum suorum multum distent, juste illud dominium excutere queant. Equidem & a Græcis & a Romanis factitatum illud legimus, jure vero an injuria nobis quidem amplius deliberandum esse censemus, interea non dubitamus asserere juri gentium talem dominationem non repugnare.

XLII. Proferamus ad Oligarchiam. De qua initio notandum vocem illam esse ambiguam, quod apud alios non tantum autores observare est, sed in ipso etiam Aristotele ejus rei existant vestigia, quando *4. Polit. 3.* illum taxat, Speusippum fortasse, qui uti nunc, qui Ramum sequuntur, amore *ἄρχοντος* rempublicam omnem in Oligarchicam & popularem dividebat, & sub Oligarchia late sumpta, tanquam generali vocabulo Aristocratiam etiam comprehendebat, id ipse etiam ibi refert Aristoteles. Quod quodammodo tolerari posset, si divisio ipsa alias recte sese haberet. Nam si originem vocis spectes, paucorum imperium dicit, qui sive optimates sint in Aristocratia, sive divites in Oligarchia nostra, id paucitati eorum nihil obstat; verum cum Aristoteles statim subjiciat, meliorem se divisionem dedisse, illam scilicet quam nos supra attulimus, in bonas & aberrationes, nos cum divisione una hanc etiam Oligarchiæ acceptionem relinquimus, hanc que, de qua nobis jam sermo est, definimus *ex 3. Polit. s. ubi divites plures tamen uno imperant ad propriam utilitatem.*

XLIII. In mentem hic nobis est, quid ex promisso debeamus, cum enim supra de notis diversarum rerumpublicarum ageremus, diximus Aristotelem eo nomine apud nonnullos male audire, quod cum *3. Polit. s. numerum imperantium diversarum Rerumpublicarum notam*

2

tam fecisset, adeoque hic Oligarchia definiri debuisset imperium paucorum, quicumque illi sint ad suam utilitatem, ille tamen pro *paucis divites* substituatur, quod cum istic suo loco conciliandum receperimus, hic locus ille erit, & principio quidem ut in omni alia, ita in hac etiam re accurate distinguenda veniunt illa, quæ de essentia ejus sunt, ab illis quæ ei tantum accidunt. Aristoteles quamvis tanquam inseparabile propemodum accidens rerum publicarum numerum eorum, penes quos sit majestas, admittat, (neque enim novum est, vulgo rebus nomina ab accidentibus indi, ut accurate notatum in *disp. de Oligarchia* h. 13.) aliud tamen omnino est, in quo earum essentia consistit. Ita unitas nec Regnum nec Dominatum nec Tyrannidem constituit, sed unius summa excellentia Regnum facit, Dominatum dominium, nimix unius potentix & divitiæ Tirandem. Ita Aristocratiam non unius sed plurium præ omnibus dignitas; Politiam seu Rempublicam strictim dictam quædam inter omnes paritas constituit, quando neque unus neque aliqui præ cæteris excellunt. Ad eum igitur modum Oligarchiam etiam divitias, Democratiam paupertatem constituere cum Aristotele asserimus. Atque hinc est, quod idem ille *4. Polit. 4.* dicit, si in aliqua civitate sint mille trecenti cives, quorum mille divites, & republica potiantur, trecenti pauperes, & parentum, non ideo, quod major numerus imperantium, quam parentum, dicendum esse illam non esse Oligarchiam; nec ex adverso, si trecenti illi pauperes prævalerent, pro Oligarchia hanc Rempublicam habendam, sed pro Democratia.

XLIV. Sed cum hæc fortassis clara sint, de speciebus Oligarchix, quæ habet Aristoteles subdenda erunt, ex *capp. 5. & 6. lib. 4. Polit.* Esse autem plures Oligarchix

D

species

Species Aristoteles ex diversitate divitum demonstrat, tamen si *Aristoteles* contra statuat *Relect. Polit. lib. 2. cap. 4. sect. 3. n. 36.* Quatuor autem numerat Aristoteles. Prima est, quando certus census legibus definitus est, quem qui adipiscitur, socius statim fit imperij, qui quamvis non adeo magnus sit, tantus tamen est, ut pauperes, quippe plurima pars, nancisci eum nequeant. Secunda quando quidem etiam census habetur ratio, sic tamen, ut non, qui illum nactus sit, statim fiat imperij particeps, sed penes ceteros *ἀλλυς* maneat arbitrium eligendi. Tertia, quando non quilibet dives est civibus, sed filii parentibus succedunt. Quarta denique, quando pauci divites, vi partu dolove raptu imperio, sine legibus pro lubitu dominantur, hæc omnium deterrima, dicta alias etiam *δυναστεία* Aristoteli *d. c. s.* cum tres priores species secundum legum præscripta adhuc incedant.

XLV. Tandem ad Democratiam, cui eadem principio, quæ Oligarchiæ, vocis accedit ambiguitas. Generaliter enim quandoque tam Politiam dicere, quam Democratiam strictè dictam, ex ijs, quæ antea differuimus, manifestum jam est, ut ea operose hic reperere, non sit necessum. *Polybius* etiam pro sola Politia eam accipit, *in Principio lib. 6.* Sed nos uti alias ita hic quoque Aristotelem sequimur, qui strictè eam accipit, & definit *imperium pauperum inprivatam utilitatem 3. Polit. 5. & 4. Polit. 4.* Nisi quod hic non tantum ut, qui imperent, *pauperes* sint, sed & ut *liberi*, requirat. Sed de hoc quidem ex parte supra visum jam fuit, libertatem enim, (quæ in duobus potissimum consistit, imperandi parentique vicissitudine & vivendi ut velis licentia, Aristoteles *6. Polit. 2.*) non tantum Politia ut finem ultimum, sed & Democratia si-
bi ha-

bi habet præstitutum. Quod si quis existimet, male Aristotelem vel nos Democratiam per imperium pauperum definivisse, rectius autem illud per imperium multorum sive plebis facturos fuisse, illum ad ea, quæ de divitiis in Oligarchia disputata sunt, remittimus, & parem paupertatis in Democratia rationem esse affirmamus.

XLVI. Superest, ut de ejus speciebus videamus, quorum plures esse gradus ex diversitate plebis, ut Oligarchiæ ex diversitate nobilium, demonstrat. Plebs enim & pauperes, & nobiles ac divites in hac materia Aristoteli unum quodammodo sunt, uti passim hoc deprehendimus, unde ipsemet nobilitatem per inveteratas divitiâs & virtutem definit *4. Polit. 8. & 5. Polit. 1.* Quinque autem tantum Aristoteles numerat *4. Polit. 4. & 6.* Nisi quod in cap. 7. quatuor tantum repetat illas, quæ à prima illa & vera Democratia una longius quam altera, abeant, quibus si illa computetur, quinque iterum erunt. Neque id magnopere contendimus, plures dari non posse. Id veri admodum simile est, Aristotelis certe tempore plures nondum extitisse in historiis, quod alias tanti ingenii & industriæ vir, ut omnia prope sciverit, neque ignorasset, neque inditum reliquisset.

XLVII. Prima igitur earum est, quando singulorum civium par est autoritas, iisque aditus ad rempublicam patet, quam tamen secundum leges gubernant. Omnino enim Democraticum est, si singuli è multitudine pari sint autoritate, qua singuli è nobilitate, cum enim major sit plerumque numerus plebis, quam Nobilitatis, hæc facile supplantabitur. Reliquarum tamen omnium hæc quam maxime ad Politiam accedit. Secunda species est eorum, qui censum aliquem, non tamen adeo magnum

habent, quo statim sunt imperii participes. Tertia; quando iterum par omnium est conditio, sed illi tamen excluduntur, qui macula quadam sunt notati, cœteri secundum præscripta legum imperent. Quarta species ne infamia quidem notatos excludit, dummodo utroque parente cive sint nati, inquilini autem & cujus vel pater vel mater tantum civis fuit, arcentur. Sed in his omnibus leges adhuc valent, & secundum eas, qualescunque etiam sint, omnia fiunt. Quinta autem omnium deterrima nullas patitur leges, sed omnia istis omnibus licent dicta Platonis *ἄλογα*, quod nomen forte adhuc nimis honestum est, cum *ἄναρχία* pene sit, & Reipublicæ amplius nomine, ne mala quidem vix digna.

XLIX. Sed diu satis & pro instituti ratione propè nimium simplicibus Rebus publicis immorati sumus, monet jam tempus & ordo, ut de mixtis videamus. Ac ne quicquid imposterum de illa dicetur, collabi necessum habeat, si nonnulli, quod intendunt, obtineant, mixtam Rempublicam dari non posse, operæ pretium erit hinc initium facere, & quæ Aristotelis hac de re sententia sit, investigare. Qui quidem tantum abest, ut dari eam posse inficias eat, ut ipse modum quendam mixtionis *4. Polit. 9.* præscribat, & quod amplius est, illâ Rempublicâ, quæ ex pluribus concreta sit, cœteris meliorem pronunciet, *2. Polit. 4.* Cui igitur sententiæ quoque nos acquiescimus, eamque dicimus Rempublicam mixtam, *quando diversis ordinibus diversa majestatis competunt jura.*

XLIX. *Bodinus* ne quod semper non etiam hic agere videatur, ratus eo majorem famam suam futuram, quo audentius Aristoteli obloquatur, *lib. 2. cap. 1. de Rep.* contra disputat, nec talem rempublicam dari posse contendit,

dit, quod jura majestatis sint indivisa. Quod tamen illo
obtineat, non tamen est, ut vereamur, ne tantopere con-
tra nos sit. Ut enim indivisa esse, si rempublicam inspicias,
ultra concedimus, quippe quæ, si divisa tantum jura ma-
jestatis haberet, integra Respublica non esset, ita cur ea
certis civium ordinibus dividi nequeant, æque atque uni
tota committi, id vero est, quod maxime omnium pro-
bare debebat Bodinus, & minime omnium facit. Ani-
mam sensitivam quatenus toti animali incumbit, indivi-
sibilem esse, nemo rerum naturalium facile tam imperitus
fuit, qui negaverit. Hæc tamen actiones suas per sensus
internos & externos, eosque iterum diversos exercet. Cur
majestas à diversis etiam ordinibus administrari nequeat,
major ratio non apparet. Nam quod Bodinus h. c. dicit,
ob simpliciter ejus id fieri non posse, in eo oppido
fallitur. Diximus modo de anima sensitiva, quam utiq;
esse quodammodo simplicem & indivisibilem; apud omnes
in confesso est, ejus simplicitati tamen quicquam obstare,
quo minus in diversis organis operetur, adeo, ut hæc
majestatis juribus si tam simplicia essent, patrocinari pos-
sit, ne per diversos ordines exerceantur. Nunc vero mul-
tum abest, ut majestas tam simplex atque anima sensitiva
sit, quippe quæ ex variis demum juribus coalitis exsur-
gat, ut in proclivi esset probare, nisi id præter institutum
nostrum foret, adeoque multo etiam facilius diversis par-
tibus quam anima sensitiva communicari possit. Quæ
cœtera pro sua sententia attulit, ijs erudite respondet Pic-
cartus in comment. ad c. 9. lib. 4. Polit. Nobis ne nimii simus,
omnia adducere non licet. *videndum jam in quo ratio mixtionis confi-*
stat. Quæ quidem nobis duplex esse videtur æqualis a-
lia, si nimirum æqualiter jura majestatis divitantur, ut alius
ordo

ordo hæc, alius illa, tertius denique alia habeat ita temperata, ut nulla pars prævaleat: alia inæqualis, ita tamen ut perierit simplicium rerum publicarum natura. Sæpe enim inter simplices res publicas inveneris, quæ ob crebras mutationes alieni quippiam admistum habeant, quamdiu tamen adeo non miscentur, ut formam simplicem amiserint, mixtæ non sunt dicendæ. Egregium certe in hunc sensum simile adducunt Politici ex rebus naturalibus. Quemadmodum enim elementa non sunt mixta, nisi perdiderint speciem, & pene æquali proportionem sese mutuo temperarint, ut docet Aristoteles *lib. 1. de Generat. & Corrupt. cap. 10. text. 86. & 88.* Ita ajunt ad *cap. 9. lib. 4. Polit.* nec judicandam esse rem publicam mixtam, nisi formæ ita inter se temperatæ sint, ut nullius simplicis nomine appellari merito queat. Sunt autem & mixta corpora, alia quoad pondus alia quoad justitiam, ut loquuntur, temperata: imo horum quæ inæqualiter sunt mixta, numerus major est quam illorum. Quod ipsum & in rebus publicis usu venit: æqualiter enim mixtæ rarius reperiuntur.

LI. Non unicum vero mixtæ Reipublicæ esse modum asserimus, cum fieri etiam aliquando possit, ut duæ solum formæ, nunc tres, nunc plures inter se miscantur. Quod quidem sub certas leges revocare, quænam majestatis jura huic vel isti ordini sint concedenda, cum nec Aristoteli factitatum sit, in scripto quidem hodieque supersit (etsi enim libro sexto factum id omnino sit verisimile, ejusque super sint hodieque vestigia, tamen ille mutilus est & magnam partem ævi vitio periit) hinc non fatitutum putamus, nostri ingenij ductum sequi. Interim hoc asserere non dubitamus, vitiosas non magis quam rectas misceri: nec mixtam rem publicam tantum ju-

obio

stam

nam esse posse sed & corruptam. Est quidem hoc etiam inter argumenta Bodini, quibus mixtionem rerum publicarum impugnat, quod dicit *cap. 7. lib. 2.* bonas misceri opus non esse, malas vero qui misceat, ex malo pejus facere, & fel aceto addere. Sed hoc pro tantâ re, exiguum sanè argumentum est, non enim quam bene aut male injuræ republicæ misceantur, quaeritur, sed an, ut misceantur, fieri non possit.

LII. Sed quia intervulgus non solum sed & inter doctos reperias, qui exemplis quàm rationibus credere malint, videbimus, nihilne mixtionis in veteri historia inveniatur. In qua prima occurrit respublica Laconum, de qua quidem plerique conveniunt, quod post Iycurgi ætatem fuerit mixta, an vero ex tribus formis, an ex duabus tantum, & ex quibus, sunt, qui ambigunt: quomodo etiam ipse Aristoteles 2. *Polis. 4.* refert, alios fuisse, qui ex tribus Oligarchia, Monarchia, & Democratia concretam illam dixerint; alios ex duabus tantum, Tyrannide & Democratia, quæ est *Platonis 4. de LL.* neque ipse disputat adversum eos, qui rempublicam Spartanam mixtam asserbant, de formis tantum in mixtione concurrentibus dissentit. Causam hujus difficultatis, quod non ita in proclivi fuerit, de iis judicare ponit ipse Aristoteles 4. *Polis. 9.* in accurata mixtione, & quod extrema itam bene temperata sint, ut medium ab alterutro eorum vix liceat dignoscere. Sic alias in Ethicis docet, fortem, si comparetur ignavo, audacis, si cum audace, ignavi faciem induere, & liberalem, si cum prodigo componas, avari, si cum avaro, prodigi speciem præ se ferre, 2. *Eth. 8. 2. Eth. 6.*

LIII. Et ne operam sumamus in citandis illis, qui mixtionem non admittunt, quos pro se citat Bodinus 2. *Polis. 1.*

lit. 7. Historicos plerosque aut Oratores, ut Aristocrati-
ca illam rempublicam evincat, qui tamen hac de re sua
quidem arte iudicare non poterant, & quando ista scri-
bebant, nihil minus forte in animo habebant, quam de
accurata ejus Reipublicæ forma sententiam ferre. Nec
plus operæ merentur illi, qui puram Democratiam Spar-
tanam agnoscunt, quamvis hi adhuc minus errent, quam
priors. Omnino enim magna fuit concessa populo po-
testas institutis Lycurgi, quæ tantum abest, ut post mo-
dum a Theopompo & succedentibus Ephoris fuerit immi-
nuta, ut magis etiam fuerit intentata. *Plutarchus in Lycur-
go;* Et major prope dicente Aristotele *2. Polit. 7.* quam æ-
qualitas mixtionis ferret. Simul tamen hoc quoque extra
controversiam est, Theopompum non minus multa Sena-
tui xxx. virorum quam Ephoris detulisse, magnamque ejus
in illa republica fuisse auctoritatem, ut *Xenophon testatur in
Rep. Lacedæmon.* Et illius apophthegma, qui *in sola Sparta-
na civitate expedire dicebat senescere.* *2. Polit. 7.* *lib. 2. cap. 7. Polit. & lib. 4. cap. 9.* Regum
enim nihil nomen, nullam potentiam fuisse, quæ in re o-
mnes habet historicos suffragatores. Cæterum jura ma-
jestatis penes Ephoros & Senatui fuisse. Ephori vero
plebis vicem sustinebant, quippe plebejus magistratus, ut
Tribunus apud Romanos, & ex infima plebe creati soliti
Aristoteles 2. Polit. 4. & 7. Et licet horum quidem po-
tentia magna & tantum non nimia in Republica Sparta-
na fuerit, uti ante jam tetigimus; Senatui tamen nihilo-
minus certa quoque majestatis jura tribuit Philosophus,
ita *d. cap. 7. Senatus sunt magnorum judiciorum domini.* &
*ead. cap. Senatui cum summa potestate disposuisse quædam
circa*

22
circa Rempublicam multaque sordide administrasse, quod nemi-
ni rationes reddere sine coacti, & 4. Polit. 9. Habere cum
jus vita & necis, & id genus multa. Quo omnino etiam
referre licet jus præconsultandi cum *Plutarcho in Agide*,
qui præcipuam Senatus autoritatem in eo locat. Vti e-
nim Romulus sum demum populo jus suum esse volebat, se
idem Patribus esse visum, *Halycarn. lib. 2.* quod deinde in-
terregni tempore in leges relatum est. Ne populus nisi Pa-
tres auctores facti exiissent, sciscendæ potestatem haberet,
Livius lib. 1. qui mos etiam ad ipsius ætatem duravit;
Ita Sparta quoque, quæ Senatus noluit, populus decer-
nere non potuit, quamvis enim vota penes hunc essent,
ferre tamen ille non poterat, nisi à Senatu & convocatus
& rogatus fuisset. Ex quibus omnibus ita satis liquet,
majestatem Reges nullam, sed Senatum & Ephoros divi-
sam prope habuisse.

LV. Alterum exemplum est in republica Roma-
na illo aliquandiu tempore, quod fuit inter ejectos Re-
ges, & Iulium Cæsarem. Cum vero notum sit ex histo-
ria Romana, multa sæpe in republica toto illo tempore
fuisse mutata, quæsitum est, an nihil ex istis mutationi-
bus etiam varia verit respublica, sed una semper eadem-
que ejus facies, mixta scilicet, fuerit. Quæ tamen quæ-
stio, tantum difficultatis non habet, ut à rerum & legum
Romanarum tantum leviter perito, expediri non possit.
Id quidem quodammodo dubium esse videmus, à quo
tempore mixturæ hujus initium sit arcessendum, à pri-
mone consulatu Publicolæ, qui potestatem cum popu-
lo communicavit, & legē de provocando ad eum à COSS.
tulit *Liv. lib. 2.* In qua sententia nonnullos deprehen-
dimus; an vero à primis Tribunis, qui annis aliquot, xiv
E circi-

circiter post exstiterunt, quippe quos Dionys. in annum
V.C.CCLXI. collocat, quod Piccarto placet, Tametsi
tantopere in exigua hac temporis differentia non sit po-
nendum, ut diversum Dd. hic sentire credamus. Vti e-
nim certum est lege illa Publicola statim majestatem po-
pulo aliquatenus communicatam fuisse, sic populum sine
certo aliquo capite, qui deinde Tribunus erat, concess-
sa potestate ita non uti potuisse, a vero non multum
abit.

LVI. Difficilius possit videri expeditu, quando finie-
rit. Nos vero salva auctoritate aliorum opinamur finem
demum impositum cum Caesarum imperio. Etsi enim
interea temporis nunc populi nunc Senatus partes vulgo
invaluerint, ut alio parum valuerint, revera tamen sem-
per mistio quadam fuit reliqua, non una tamen mistionis
ratione, sed nunc hanc nunc illa prevalente.

LVII. Qui denuo sub imp. Romanis mixtam fu-
isse scripserunt, ut Xiphilinus, qui populum Romanum
ideo Augustum luxisse autor est, quod *salutariter Regnum
cum Republica miscuisset*, & Tacitus, qui Nervam laudat
in vita Agric. quod *res olim dissociabiles miscuerit Principa-
rum & libertatem* (id est Politiam, quippe cujus finis ut
lib. 39. notavimus) eos favore peccasse conpicimus, cum sa-
tis constet, nihil unquam in republica Romana illius tem-
poris infcisi, certe non invitis Imp., vel cujus non ipsi ex-
stiterint potissimi imo nunc autores, decretum aut gestum
fuisse. Credimus potius Dioni, qui *post DCCXXV an-
nos rempublicam in regiam potestatem redisse* scribit. Nec
de Augusto id ipse Tacitus diffitetur, quem *cuncta civili-
bus discordiis fessa nomine Principis sub imperium accepisse*
dicit principio Annalium, nec multo post *Crispum Tiberium*
monuisse.

monuisse, ne vim principatus resolveret, quam videlicet ab Augusto acceperat, omnia ad Senatum revocando. De Nerva domesticum quodammodo testimonium, neque forte dubium, quin honestius quam verius, ut vicissim gratiam faceret ei, qui Consulem ipsum fecerat. Vel vero dicendum id quod res est, dum Nerva minus addidit populum Romanum haberet, rediisse libertatis aliquid pristinae: quae revera etiam sub Principatu est, etsi non illa, quae in democratia. Iustius omnino quid mixti in eo quod nunc est Imperio Romano. Germanico dixeris. Postquam enim cum reliqui Ordines tum imprimis Electores non solum esse, (quod quando factum sit inquirere, non nostrum nunc est instituti) sed & tantam potestatem nascisci coeperunt, quod post Carolum IV. factum fuisse constat, diligentius intuenti facile occurrit, Imperium nostrum non amplius, ut olim, monarchicum sed inter Imperatorem & Electores atque Ordinum alios magnam partem divisum esse. An vero aequaliter, an aliqua alterutrius partis sit praerogativa, cum inter excellentissimos Politicos adhuc disputetur, litem illam nostram facere non audemus. Interim ipsa quoque haec disputatio, quomodo antea ex Ethicis adduximus, missionis est argumentum.

LIIX. Hic vero locus demum esset, quantum inter Rempublicam ejusque administrationem sit, differendi, praesertim cum & semel atque iterum id nos facturum promiserimus, nec quamvis suus, tantus tamen hujus rei in simplicibus rebus publicis occurrat usus, ad mixtas autem haec doctrina praecipue pertineat, sine qua propemodum proclivis hic est lapsus. Primus qui observata inter utrumque differentia sese mirifice jactat, fuit Ioannis Bodinus; certe is hoc nomine non dubitavit ipsimet Aristoteli

reli insultare cum alibi tum *lib. 2. cap. 2.* Verum si *πολιτεία* est ipsa administratio & *πολιτεία* est forma administrationis, ut quidem ipsæ definitiones indicant, liquido apparet impossibile esse ut reipublicæ forma sit alia atque quam habet vi suæ administrationis: quodque ibi comminiscitur discriminis Bodinus contradictionem in adjecto involvere. Fatemur quidem leges aliter habere sese posse atque sese habet administratio. Ne hoc primus advertit Bodinus, sed jam dudum monuit Aristoteles *4. Polit. 5.* *Non, inquit, latere nos debet, quod multis locis accidit, rempublicam, quæ secundum leges non est Democratica, Democratice tamen administrari. Similiter & apud alios contingit, Rempublicam secundum leges Democraticam, Oligarchico tamen more administrari.* Hæc ibi. Quæ quidem impropere tam Aristoteli inscitiam facile amoliuntur. At vero aliud est leges posse alias esse ab ipso regimine, aliud rempublicam posse differre à regimine. Sæpe enim leges non observantur etsi nondum sint usu abrogatæ. At si observentur leges publicæ, ne ab iis quidem tum diffidet regimen. Nec ideo respublica aliqua, ex. gr. democratia, definit popularis esse status, quod interdum pleraque in ea obeant & decernant magistratus modo id agant non nisi vicaria quadam & dependente potestate, quamque a deo populus possit revocare.

LIX. Hæc ferè sunt quæ de Rebuspublicis earumque constitutionibus notavit Aristoteles. In quibus nihil eum errasse experientia attestatur, quamvis non una hac ille contentus, rem rationibus confirmavit & similitudinibus illustraverit. Quarum omnium nescimus, an non hæc sit elegantissima, quam ex primis societatibus inducit, quando in familiis, tanquam parvis rebuspublicis,

h. 2
blicis, quas dicit 1. *Oecon.* 1. omnes hæc formas deprehendere esse ait, 8. *Eth.* 12. quas deinde ad magnas accommodat. *Patris imperium in liberos esse regium, & debere esse, apud Penſas tamen fuiſſe Tyrannicum, quod alias fit Domini erga ſervos. Optimatum ſtatum in marito & uxore videri, ſi huic maritus, quæ ejus ſunt relinquit, quæ ſi ad ſe quoque trahat, Oligarchicum hoc regimen ſapere, cum id præter dignitatem fiat, quæ alias Ariſtocratia fundamentum eſt, nec ideo, quod ille ſit melior. Viceſim idem quoque accidere in uxoribus, quæ magnam mariti dotem attulerint, quibus illi imperium vendant, nam & tunc divitiis imperare, quod in Oligarchia obtinere dictum fuit. Fratrum ſocietatem Republicam referre; illam vero, quæ aut nullum aut imbellem habens dominum Democratiam.*

LX. Poſtquam eo, quem diximus, modo Ariſtoteles Rerum publicarum pleraque jam explicaverat, jubet eas inter ſe conferre, & quæ earum ſit optima, quæ convenientiſſima, videre, 4. *Polit.* 1. In quo quidem, ſi Senatuum quis numerare velit, plurimos pro regno decidiſſe deprehendet, niſi hoc fortaiſſe objicere illis inſtituat, ſub Regibus vixiſſe pleroſque, nec aliter ſcribere fuiſſe auſos. Ariſtoteles tamen noſter inter eos quoque eſt, cui Reges quidem amicos, veritatem tamen magis fuiſſe amicam, extra omnem dubitationis aleam ponimus. Ille vero diſerte 8. *Eth.* 10. optimam, ait, ſpecierum Monarchiam, peſſimam Democratiam, 4. *Polit.* 2. Tyrannidem opponi diviſiſſima Republica, id eſt Monarchia, quod uti nemo tam nullius frontis fuerit qui de Ariſtotelis regno negaverit, ita, quando quæ nunc ſunt regna, vix amplius ſint regna, 5. *Polit.* 10. ſi ubi vera Ariſtocratia vel Poſitia exiſtat; ſi quis eas præferre velit, non ſine

ratione id fecisse videbitur. Et jam antea locum laudavimus, *Polit. 4. Meliorem esse rempublicam quæ ex pluribus sit concreta.* Accedit quod locorum hominumque sit magna diversitas, quibus, qui idem convenire contendat, nihilo plus agit, quam ut recta cum ratione insaniat, & dudum aliud Aristoteles *3. Polit. 10.* demonstravit. Postremo huc res omnis redire videtur, si & Regnum in se consideretur, & quid optimæ civitati maxime conducatur, præ omnibus omnino rebus publicis Monarchiæ palma debetur, verum cum & à Regno & à civitate ista, quæ hodie sunt, non nihil mutent, mirum quoque non est, si eis aliquando aliud quid conducatur.

LXI. Atque hæc fuerunt, quæ pro instituti & ingenij, quam præfati sumus, angustia de rebus publicis differere & voluimus & quivimus, quorum tamen ea, quæ ad earum conservationem & corruptionem faciunt, indicta reliquimus, quæ si non alium locum, alium certe laborem merentur. Nunc nobis hæc opera primum defunctis, neminem indignaturum speramus, si voto rem finiamus. Quod certe dignius nobis, qui sub Principibus sumus, an in omni historia reperiatur, dubium est, atque illud Tiberij apud *Tacitum lib. 4. Annal.* Nisi quod hoc fortassis incertum sit, ex animo Tiberius ita dixerit, an, ut solebat, simularit: *Deos se, socios & cives precari, illos, ut sibi ad finem usq; vitam quietam & intelligentem humani diviniq; juris mentem dunt; hos, ut quandocumq; concessisset, cum laude & bonis recordationibus facta atq; famam nominis sui prosequantur.* Quod ut nostri illi Deum ter Opt. Max. serio precentur, & post mortem fieri sibi cupiant, nos illorum nomine ex animo vovemus! Ita fore confidimus, ut quod de Honorio Claudian. *Nec sua nec alterius ipsos moveant, sed publica da-*

ca damna; nec subditi libentius cum fortuna Principum, quam
cum ipsi loquantur. ut jam olim querebatur Galba ad Pi-
lonem Tacitus lib. 1. Histor. id est, non potentiam
tantum Principum sed Principes
vereantur.

Præstantissimo

D N. E R A S M O Nissen/

De Rebusp. theses proponenti

Contubernali Suo

DVm, Nissene, tuæ specimen præstare juventæ
Te juvat, & pleno differis ore modos,
Quot solita est, & quas Res sumere publica formas,
Et quod Aristoteles hic Tibi scire dedit,
Gratulor, & doctis digna ominor omnia cœptis,
Quæq; solent istos cuncta manere Viros,
I, sequere augustos, quæ fas est, Præsidis ausus,
Et Te discipulum judicet Ille suum.
Maecte Stagiræo multum, Nissene, magistro,
Sed plus CONRINGO Præside maecte tuo.
Norat Aristoteles, sed quæ tum mundus habebat,
Dum novus, & tellus hoc erat orbe minor,
Nunc vetus, & major, quæ tunc fuit, exstitit orbis:
CONRINGVS, quicquid fecit uterque, tenet.

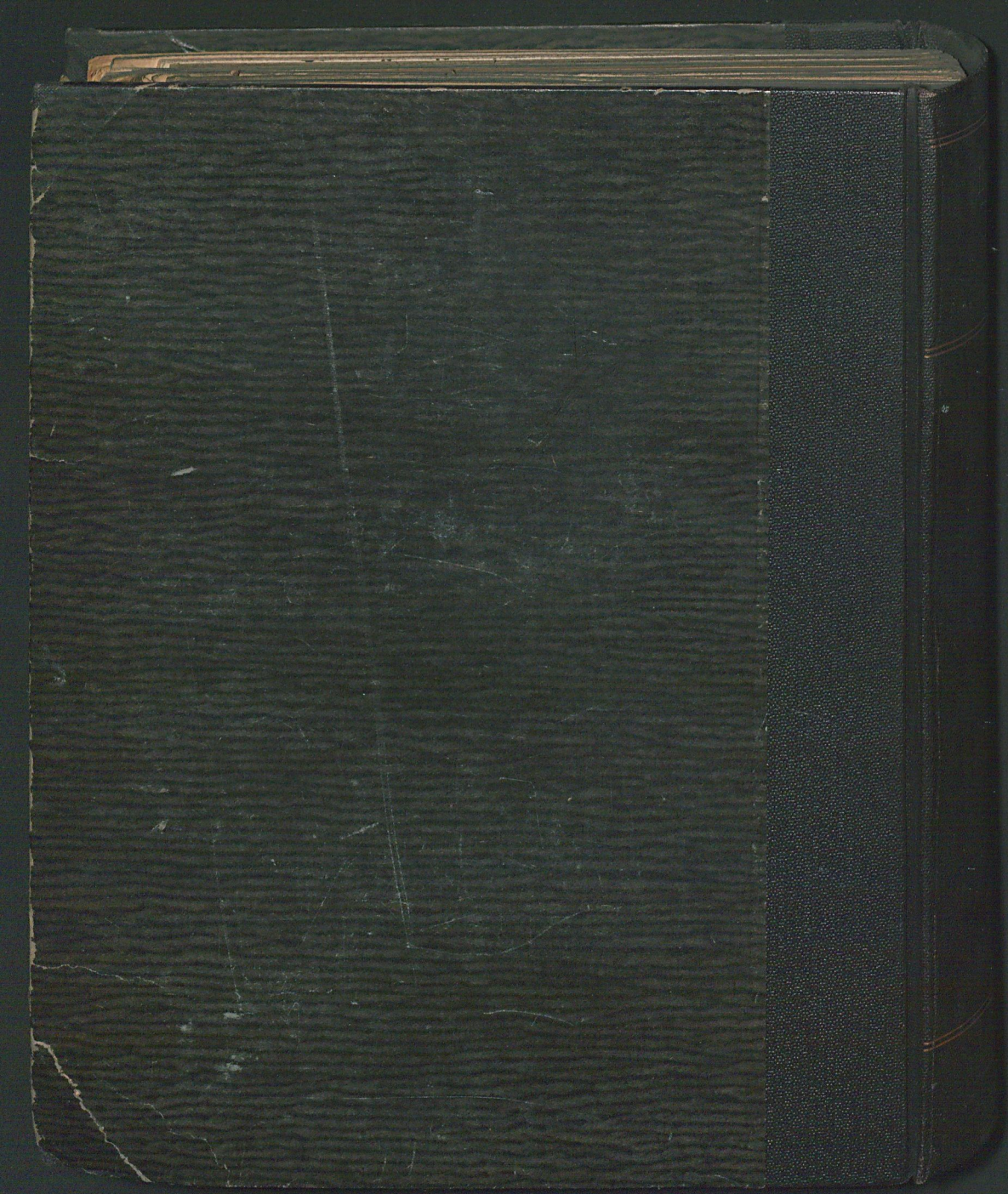
L. M. Q.
facieb.

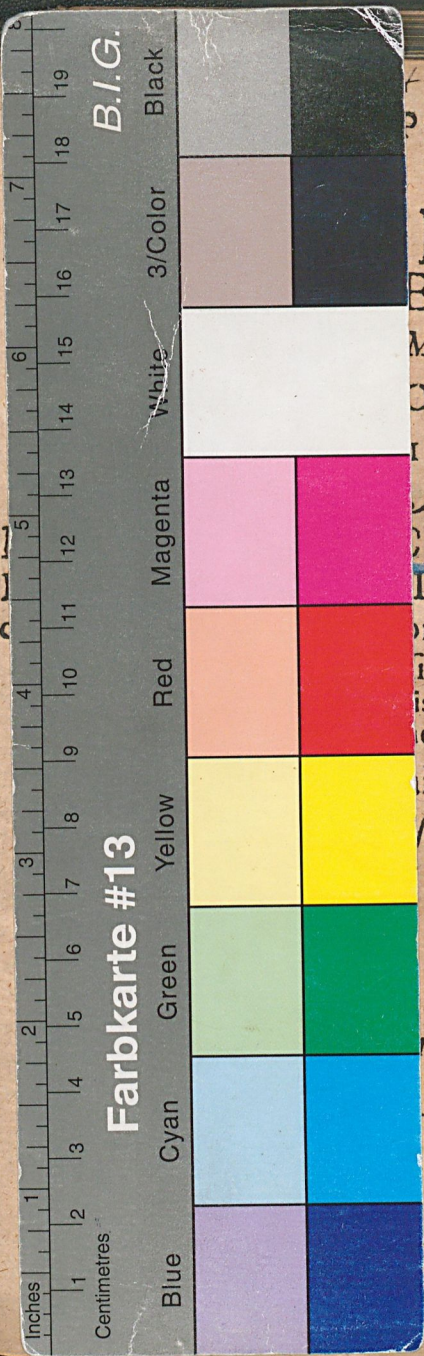
Matthias Iohansen
Dithmarus.

(X2618033)

WMA

POLITICA

4639, 2

A

22

BLICIS
ERE,

7/

M
O DEO

IDIO

Amplissimi
CONRINGII

Doctoris, & in in-
oris publici, Illustrif-
liarij intimi & Ar-
is & patroni sui
erandi

ij
subjicit
Nissen

DI,
MULLERI.

I.